

KIVI

2017

Hazırlayan
Tuğba ALP

Giriş

Tarım, geçmişten günümüze insanlık için en önemli ekonomik sektörlerden biri olmuştur ve olmaya devam edecektir. Tarımsal faaliyetler sonucu elde edilen ürünler insan yaşamının devamı için önemlidir. Bazı bitkiler binlerce yıldır kültür altına alınmış ve yetiştirilmiştir. Tarımsal bitkilerden biri olan kivi meyvesi gibi ürünler de yakın zamanda kültüre alınıp, yetiştirilmeye başlanmıştır.

Kivi, ülkemizdeki tarımsal istatistik verilerine 1994 yılından beri girmektedir. Bu haliyle geleneksel tarım ürünlerimiz yanında yeni bir ürün olarak görülmektedir. Aradan geçen yıllarda, üretim alanı ve üretim hacmindeki hızlı artışa bağlı olarak önemli bir ekonomik noktaya gelmiştir. Anavatanı “Çin” olan kivi'nin dünyada ticari amaçlı yetiştirip tanıtımını yapan “Yeni Zelanda”dır. Ticarete konu olan Dünya kivi üretiminin neredeyse tamamı 1970'lere kadar Yeni Zelanda'da yapılmıştır. Burada üretilen kivi'nin yaklaşık %80'i eczacılık, ayakkabı boyası, kozmetik ve şekerleme gibi sanayi alanlarında tüketilmektedir.

Kivi, 1900 yılında ilk defa Çin'in Yangtze vadisinde yaşayan yabancılar tarafından keşfedilmiştir. Bu bölgede doğal olarak yetişmektedir. Bir başka ifadeyle; kivi, Çin'in ilgili bölgesinin doğal bitki örtüsüne ait bitkilerinden biridir. 1910 yılında Yeni Zelanda'nın kuzey adaları ve California'da yetiştiriciliğine başlanmıştır. 1930'larda Yeni Zelandalılar bu kültürü geliştirmişler, fakat California'da bu konu üzerine fazla bir ilerleme kaydedilememiştir. 1945 yılında Yeni Zelanda'nın kuzey adalarında 2. Dünya Savaşından sonra geniş ölçüde kivi üretimi yapılmaya başlanmıştır. 1960'lara kadar Yeni Zelanda bu konuda tekel olmuştur. Fakat bu tarihten sonra California'da geniş ölçüde kivi üretimi yapılmaya başlanmıştır. 1970'li yıllardan sonra Akdeniz Ülkeleri, Avustralya, Japonya; Güney Afrika Cumhuriyeti, Şili, ABD gibi ülkeler kivi yetiştirmeye başlamışlardır.

Çin'de kivi'nin doğal yetiştiği alan sahilden takriben 300 metre yükseklikten başlayıp, 1.400 metre rakıma kadar yayılım göstermektedir. Bu ekolojilerde yıllık yağış 1.200-1.800 mm ve havadaki nem oranı ise %70-80 arasında değişmektedir.

Kivi, sarılarak büyüyen, sarmaşık özellikli bir bitkidir. Sarmaşık özellikli olmasına karşılık, bunun için özel organları (sülükleri) yoktur. Bu türe ait bitkiler iki evcikliktir. Uniform bir yapı gösterdiklerinden türlerin ayırımı güçtür. Türlerin ayırımı çiçek rengi, yaprak büyüklüğü, şekli, tüylülüğü ile meyvedeki benzer özelliğe göre yapılır. Tür üzerinde çalışmalar bütün üretici ülkelerde yoğun olarak sürdürülmektedir. Meyveleri ise; dış kahverengi, içi yeşil ve kabuğu ince tüylerle kaplıdır. Meyvenin, vitamin ve

mineral bakımından zengin olmasının yanında kalori değeri de düşüktür. (Ortalama 1kg kivi için kalori değeri 30-35'tir. Meyve etinin 100 gramı ise 100-400 mg gibi, diğer ticari meyvelere oranla çok yüksek miktarda C Vitamini içermektedir.)

Kivinin ekonomik kültüre alınması 60-65 yıl gibi kısa sayılabilecek bir süreyi kapsamaktadır.

Dünyadaki kivi üretimine bakıldığında, Çin, İtalya ve Yeni Zelanda başı çekmektedir. Bu sıralamada Türkiye de hızla yukarılara tırmanmaktadır. FAO'nun 2014 yılı kivi üretim verilerine göre Türkiye, dünyada 8. sıradadır.

Ülkemizde kivi üretimi 1988 yılında başlatılan adaptasyon deneme çalışmaları sonucunda; Karadeniz, Marmara ve Ege Bölgelerinde rahatlıkla kivi yetiştiriciliğinin yapılabileceği ortaya konmuştur. Bu bölgeler arasında Doğu Karadeniz Bölgesi'nin, bitkinin ekolojik istekleri bakımından diğer bölgelerden daha uygun olduğu görülmüştür. Bu sebepten dolayı, Karadeniz Bölgesinde kivi yetiştiriciliğinin daha ekonomik olarak yapılabileceği ortaya konmuştur. Doğu Karadeniz Bölgesinde yıllık yağış ortalaması 1000 mm civarında olup, bu oran doğuya gidildikçe 2.400 mm'ye kadar ulaşmaktadır. Bu yağış rejimi ile de Karadeniz Bölgesi ekolojik anlamda oldukça uygundur.

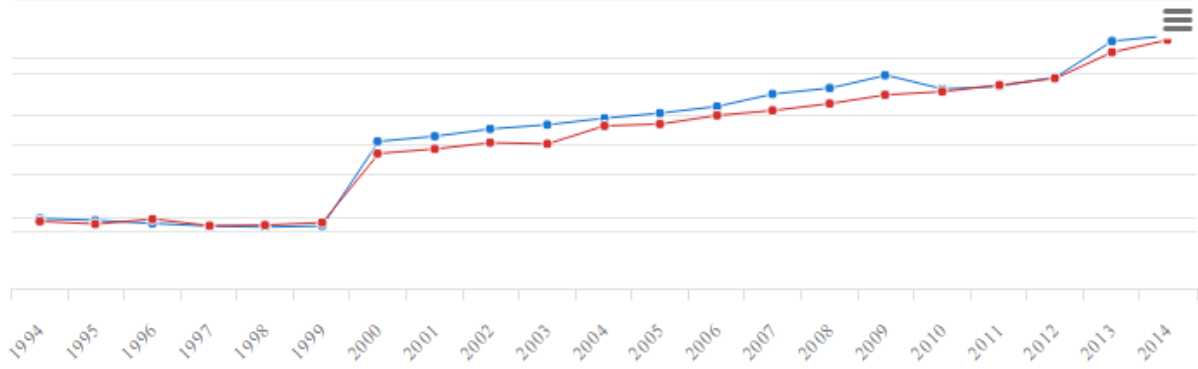
Üretim Alanı ve Miktarı

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
DÜNYA KIVI ÜRETİMİ (TON)	2.253.086	2.278.836	2.398.647	2.467.006	2.562.704	2.684.021	2.728.776	2.819.277	2.914.205	3.275.095	3.447.604
DÜNYA KIVI ÜRETİM ALANI (Ha)	147.448	151.921	157.672	168.565	173.566	184.724	172.763	175.129	183.136	214.303	219.134

Kaynak:FAO

FAO'nun 2014 yılı verilerine göre dünyada kivi üretimi 219.134 hektar alanda 3.447.604 ton olarak gerçekleşmiş olup; Türkiye, 2.219 hektar ile yaklaşık dünyanın %1 üretim alanı ve 31.795 ton üretim miktarı ile dünya üretiminden de yaklaşık %1 oranında pay alarak 8. sıradadır.

Dünya kivi üretim miktarı ve alanları

--- Dünya kivi üretim miktarı (ton)
 --- Dünya kivi üretim alanı (ha)

Ülkeler bazında yıllar itibariyle kivi üretim miktarları;

ÜLKELER	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	TON	TON	TON	TON	TON	TON	TON	TON	TON	TON
ÇİN	1.100.000	1.150.000	1.200.000	1.200.000	1.250.000	1.250.000	1.255.374	1.452.767	1.765.847	1.840.000
İTALYA	415.052	434.650	416.997	473.955	447.608	415.877	431.558	384.844	453.737	506.958
YENİ ZELANDA	318.000	329.384	367.133	382.000	386.389	434.120	420.231	376.400	402.932	410.746
ŞİLİ	150.000	170.000	185.000	187.214	227.000	239.477	263.715	286.082	271.765	266.017
YUNANİSTAN	70.100	87.200	70.100	84.300	104.000	116.310	140.400	161.400	133.700	171.510
FRANSA	76.635	76.062	70.156	65.670	76.171	70.736	73.480	65.253	55.999	62.000
İRAN	30.000	32.339	34.389	36.000	37.580	50.000	79.000	32.000	33.000	43.165
TURKİYE	8.000	10.962	15.242	19.530	23.689	26.554	29.321	37.247	41.635	31.795
JAPONYA	36.400	32.500	32.800	38.400	35.000	26.500	26.100	29.800	30.400	31.600
ABD	33.747	21.228	22.226	20.865	23.224	29.665	34.201	29.600	25.038	25.855
İSPANYA	10.931	18.463	14.036	17.709	25.285	25.676	23.425	18.804	19.834	20.881

PORTEKİZ	11.293	12.000	17.521	15.506	26.927	23.903	23.473	20.545	21.306	18.150
KORE	8.509	11.551	11.105	10.827	10.549	10.271	9.993	9.715	9.437	9.158
AVUSTRALYA	4.222	5.625	5.350	5.000	4.478	4.030	2.996	3.648	4.225	4.239
İSRAİL	4.665	5.524	3.703	4.241	4.099	3.996	4.079	4.173	4.281	3.500
İSVİÇRE	374	321	313	206	548	213	539	460	555	501
KIRGIZİSTAN	300	400	400	400	400	400	400	400	400	400
SLOVENYA	238	144	173	150	252	321	261	209	248	260
BULGARİSTAN	40	40	100	-	106	36	133	159	72	208
KIBRIS	155	150	158	151	150	123	125	135	121	100
KANADA	150	80	80	50	41	39	34	30	32	30

Kaynak:FAO

2014 FAO verilerine göre kivi üretiminde 1. sırada olan Çin, dünya kivi üretiminin %53'ünü karşılamaktadır.

Ülkeler bazında, 2014 yılında dünya kivi üretim alanları aşağıda verilmiştir.

ÜLKELER	ALAN (Ha)
ÇİN	145.000
İTALYA	24.828
YENİ ZELANDA	12.081
ŞİLİ	10.632
YUNANİSTAN	7.880
İRAN	4.092
FRANSA	3.790
PORTEKİZ	2.255
TURKİYE	2.219
JAPONYA	2.150
ABD	1.659
İSPANYA	1.469
KORE	580
AVUSTRALYA	182
İSRAİL	172

Kaynak: FAO

Ülkeler bazında üretim alanları incelendiğinde en fazla alanın Çin’de olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise 24.828 ha ile İtalya yer almaktadır.

Dünya kivi üretim miktarının kıtalar bazında dağılımı da şu şekildedir,

KITA	2005	2006	2004	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	TON	TON	TON	TON	TON	TON	TON	TON	TON	TON	TON
AMERIKA	183.897	191.308	169.382	207.306	208.129	250.265	269.181	297.950	315.712	296.835	291.901
AFRIKA	24	24	25	24	30	24	30	29	34	32	32
ASYA	1.188.029	1.243.426	1.183.745	1.297.797	1.309.549	1.361.467	1.367.844	1.404.302	1.566.237	1.885.121	1.959.718
AVRUPA	584.663	628.880	587.912	589.396	657.996	681.397	653.572	693.769	652.175	685.951	780.968
OKYANUSYA	322.222	335.009	312.023	372.483	387.000	390.867	438.150	423.227	380.048	407.157	414.985

Kaynak: FAO

Görüldüğü üzere Asya ülkeleri kivi üretim miktarı bakımından diğer ülkelerden açık ara öndedir. Fazla miktarda olan bu üretim, tüketimle de doğru orantılıdır.

Kıtalar bazında üretim alanları aşağıdaki gibidir,

KITA	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha
AMERIKA	10.834	8.433	8.325	10.406	10.404	12.504	12.626	12.624	13.417	12.669	12.296
AFRIKA	4	4	4	4	5	4	5	5	6	6	6
ASYA	93.562	99.028	104.328	111.321	116.439	121.386	108.838	110.780	118.027	148.133	154.257
AVRUPA	31.939	32.762	32.707	33.337	34.083	37.302	38.029	38.515	38.763	40.744	40.313
OKYANUSYA	11.109	11.694	12.308	13.497	12.635	13.528	13.264	13.206	12.923	12.750	12.263

Kaynak: FAO

Üretim miktarında olduğu gibi üretim alanları yönünden de 154.257 hektarla Asya ülkeleri ilk sırada yer almaktadır. 2014 yılı FAO verileri baz alınarak yapılan üretim miktarının, üretim alanlarına oranlanmasıyla elde edilecek verimlilik hesabına göre de; Okyanusya ülkeleri, Asya ülkelerinin yaklaşık %8 üretim alanına sahip olmasına rağmen, 12.263 hektar üretim alanıyla dekar başına 3.384 kg ile dünya üretiminden yaklaşık %12 oranında pay alarak en verimli ülkeler olarak dikkat çekmektedir. Sırasıyla verimlilik miktarlarına göre dekar başına 2.374 kg ve 1.937 kg ile Amerika ve Avrupa ülkeleri, Okyanusya ülkelerini izlemektedir. Bu sıralamada aşağıdaki tabloda da açıkça görüldüğü üzere, Asya ülkeleri en fazla üretim alanına sahip olmasına rağmen dekar başına 1.270 kg ile dünya üretiminden yaklaşık %57 oranında pay alarak ülkeler arasında üretimin verimliliği açısından son sırada yer almaktadır.

Ülkelerin verimlilik düzeyleri aşağıda verilmiştir,

KITA	2014 Kg/Dekar
AMERİKA ÜLKELERİ	2.374
AFRİKA ÜLKELERİ	533
ASYA ÜLKELERİ	1.270
AVRUPA ÜLKELERİ	1.937
OKYANUSYA ÜLKELERİ	3.384
TÜRKİYE	1.433
DÜNYA	1.573

Kaynak:FAO

2014 FAO verilerine göre, Okyanusya, Amerika ve Avrupa ülkelerinin üretim verimlilikleri dünya ortalaması olan 1.573kg'dan yüksektir. Türkiye ise sadece 31.795 kg ile dünya üretimden yaklaşık %1 oranında pay alarak dünya ortalamasının altındadır. Bu sonuçlar göstermektedir ki; Okyanusya, Amerika ve Avrupa ülkeleri kivi yetiştiriciliğini yüksek verimlilik esasına göre yapmaktadırlar.

Ekonomik Boyutu

Kivi, üretildiği tüm ülkeler baz alındığında, FAO verilerine göre 4,2 milyar dolarlık işlem hacmine sahip bir üründür.

Kivinin, üretilen ülkelerde ihracat bazında ekonomilerine katkıları da aşağıda verilmiştir.

ÜLKE	DEĞER (1.000 \$)
ÇİN	8.725
İTALYA	512.557
YENİ ZELANDA	659.559
ŞİLİ	245.384
YUNANİSTAN	103.778
FRANSA	56.539
TURKİYE	220
İRAN	44.053

JAPONYA	170
ABD	29.972
PORTEKİZ	14.179
İSPANYA	19.591
KORE	8
AVUSTRALYA	1.123
İSVİÇRE	103
KIBRIS	0
KIRGIZİSTAN	0
SLOVENYA	3.856
KANADA	14
BULGARİSTAN	1.228

Kaynak: FAO

Kivi'nin İnsan Sağlığı Üzerindeki Olumlu Etkileri

Kivi, sağlık açısından birçok yararı olan küçük, lezzetli ve egzotik bir meyvedir. Ayrıca C vitamini, K vitamini, E vitamini, folat ve potasyum gibi besin maddeleriyle doludur. Antioksidan oranı yüksektir ve iyi bir lif kaynağıdır. Kivi, besin maddeleri açısından yüksek ve kalori açısından düşük olduğu için de oldukça faydalıdır.

- Gebelikte tüketildiğinde bebeğin gelişimi için son derece iyidir.
- Uyku sorunu olanlarda kivi tüketimi uyku başlangıcını, süresini ve verimliliğini artırır.
- Potasyum yönünden oldukça zengindir.
- 1 adet kivide 1 kg narenciyede bulunan “C” vitamini vardır.
- Sindirimi kolaylaştırıp, kabızlığı önler.
- Görme kaybına karşı korur.
- Kivide bulunan lif ve potasyum kalp sağlığını destekler.
- Cilt sağlığına iyi gelir. Cildin yumuşamasını sağlayıp kırışıklıklara karşı cildi korur.
- 1 adet kivi kan şekeri kontrolünü sağlar.
- Barındırdığı bazı maddeler kansere neden olan faktörleri önlediği için hekimlikte de kullanılır.
- Kan hücrelerinin yapımını ve çoğalmasını sağlar, bağışıklık sistemini düzenler.
- Tıbbi ilaçlarla birlikte alındığında astım ve öksürük tedavisinde kullanılır.

Kivi İçin En Uygun İklim ve Toprak Şartları

Kivi, kışları ılık, yazları sıcak ve nemli iklim bölgelerini sever. Dünyada kivi üretimi yapan ülkelerin sıcaklık ortalamalarının 12-16 derece olduğu saptanmıştır.

Kış mevsimlerinde yaşanacak don olayları kivi için en tehlikeli iklimsel olaydır. Sıcaklık değerlerinin 0 derecenin altına düşmesi durumunda 2 saat gibi kısa bir zamanda sürgünler kavrularak ölür.

Oldukça kırılğan olan kivi sürgünleri için bir diğer tehlikeli hava olayı da rüzgârdır. Kivi yetiştiriciliği yapılacak yerin, doğal ve yapay rüzgâr kıranlarla korunması gerekir. Rüzgâra açık yörelerde kivi yetiştiriciliği yapılmamalıdır.

Kivi bol su isteyen, topraktan 800-1.400 mm su tüketen bir bitkidir. Bu yönüyle kivi yetiştirilecek yörenin yağış rejimi verimlilik üzerinde oldukça etkili ve belirleyici bir faktördür. Konu yağış rejimi yönüyle ele alındığında Türkiye’de Doğu Karadeniz Bölgesi’nin kivi yetiştiriciliği için en uygun ekolojik ortam olduğu rahatlıkla söylenebilir. Yağış rejiminin uygunluğunun yanında, kivi yetiştirilecek alanların yakınında bol miktarda ve kaliteli su bulunmalıdır.

Bol su ile beslenen kivi için derin ve geçirgen toprak şarttır. Suyu fazla tutan killi topraklar, kivi köklerinin havasız kalmasına ve nihayetinde bitki ölümüne neden olur.

Kaliteli bir yetiştiricilik için uygun iklim koşullarının olduğu bölgelerde kivi yetiştiriciliğinin sınırlandırılması gerekir.

Kivi'nin İlk Verim ve Hasat Zamanı

Dikim zamanına da bağlı olmak üzere 3 yaşındaki bir fidan ilk meyvelerini vermeye başlayıp, 4-5 yaşında ticari amaçlı olarak verim alınabilen kivi 7-8 yaşında tam verim çağına ulaşır.

Olgunlaşan kivi meyvesinin dış görünümünde çok değişiklik olmaz, kahverengi tüylü dış yüzey aynı kalırken meyve sertliği de fazla değişmez, hafif yumuşama olur.

Hasat, Ekim ayı sonu ile Kasım ayı ortalarında yapılır. Hasat esnasında meyve sapının dipten kopartılmasına dikkat edilmelidir aksi taktirde sapsız diğer meyvelere de zarar verir. Gerek hasat sırasında gerekse diğer safhalarda meyvenin hasar almamasına dikkat edilmelidir.

Hasat edilen meyveler hemen yenilebilir özellikte değildir. Yenebilecek aşamaya gelmesi için polietilen torba içerisinde 15 gün bekletilir. Uygulamada bir diğer olgunlaştırma tekniği de, kivilerin uygun ortamda, içerisinde kâfi miktarda elma bırakılmasıdır.

Bir kivi meyvesinin kaliteli sayılabılmesinin en basit metodu ağırlığının 100 gramın altına düşmemesidir. İyi bir kivi en az 100 gram olmalıdır.

Türkiye'de Kivi Yetiştiriciliği

Türkiye diğer Akdeniz ülkelerinden daha geç kivi yetiştiriciliğine başlamış olduğundan bu ülkelerin üretim potansiyellerine ulaşamamıştır. Ancak kivi yetiştiriciliğine ilgi her geçen gün daha da artmakla birlikte Türkiye kivi üretiminde dünyada belli başlı üretici ülkeler arasına girmiştir.

1986 yılında yapılan adaptasyon çalışmaları neticesinde Türkiye'de Karadeniz, Marmara ve Ege bölgelerinin kivi yetiştiriciliği için uygun ekolojik yapıya sahip oldukları saptanmıştır. Türkiye'de kivi üretimi 25 ilde, yoğunlukla Karadeniz Bölgesinde yapılmaktadır. Bunda Karadeniz Bölgesi'nin yağış rejimi ve toprak yapısı ile klasik Karadeniz İklimi'nin etkisi büyüktür.

Karadeniz Bölgesi'nin, özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi'nin, tarımsal üretim modeli fındık ve çay gibi tek üründen oluşmaktadır. Fındık 550-600 bin hektar alanda, çay ise

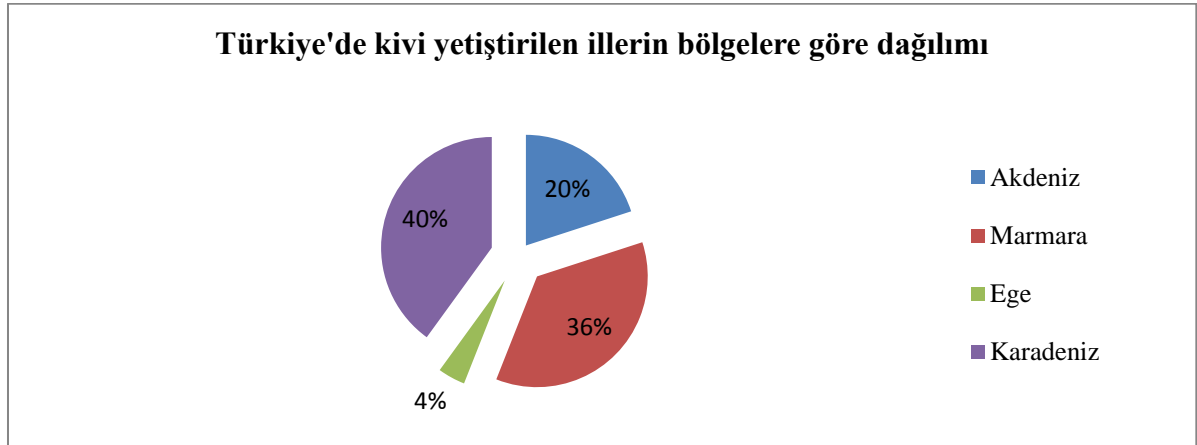
750-800 bin hektar alanda üretilmektedir. Bölgenin coğrafik yapısı bu ürünlerin üretimini adeta zorunlu kılmaktadır. Dik yamaçlarda, sığ toprak tabakasını tutacak ve aynı zamanda geçim haddini idame ettirecek verimi sağlayan tek bitki fındık ve çaydır. Fındık ve çay, bölgenin en karakteristik iki temel ürünüdür. Normal şartlar altında yılda 550-600 bin ton fındık ve 870 –900 bin ton yaş çay üretimi yapılmaktadır.

Fındık ve çay da yaşanan sorunlar, alternatif ya da ek gelir sağlayacak ürün arayışlarını gündeme getirmiştir. Fındık ve çayın sökülerek yerine kivi dikilmesi talebiye tutarlı ya da sürdürülebilir değildir. Yukarıda da bahsedildiği gibi, bölgenin özellikle coğrafik yapısı fındık ve çay üretimini zorunlu kılmaktadır. Ohalde, şimdilik alternatif ürün değil, ek ürün arayışı konuya daha anlamlı bir vizyon olacaktır.

Kivi üretimi yapılan illerin bölgelere göre dağılımı;

Bölgeler	İl Sayısı
Akdeniz	5
Marmara	9
Ege	1
Karadeniz	10

Karadeniz Bölgesi'nde Artvin, Rize, Giresun, Ordu, Trabzon, Samsun, Sinop, Kastamonu, Bartın ve Zonguldak illerinde kivi üretilmektedir. Bu illerden 1. sırada Rize, 2. sırada Ordu yer almaktadır. Türkiye'de ise en çok kivi Yalova'da yetiştirilmektedir. Türkiye'de 5 yıllık ortalama kivi dikim alanının yaklaşık %25'i, kivi üretiminin ise %40'ı Yalova'ya aittir.

2016 yılı itibariyle il bazında kivi üretim alanı, miktarı ve kivi ağacı sayıları aşağıdaki gibidir.

İller	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim (ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
İstanbul	44	76	40	1.885	275	2.160
Kırklareli	0	-	0	45	40	85
Balıkesir	104	65	33	1.950	3.250	5.200
Çanakkale	76	182	47	3.835	560	4.395
Muğla	44	70	28	2.475	235	2.710
Bursa	1.961	1.829	20	89.381	36.025	125.406
Kocaeli	490	1.418	59	24.128	10.313	34.441
Sakarya	1.977	605	4	159.010	2.400	161.410
Düzce	40	63	33	1.895	630	2.525
Yalova	5.402	21.535	52	414.525	15.000	429.525
Antalya	209	361	39	9.350	2.060	11.410
Isparta	7	-	0	30	188	218
Adana	20	19	21	920	100	1.020
Mersin	670	521	23	22.827	7.642	30.469
Hatay	3	6	30	200	0	200
Zonguldak	735	145	19	7.795	11.068	18.863
Bartın	249	62	15	4.045	4.038	8.083
Kastamonu	214	343	35	9.795	4.209	14.004
Sinop	60	31	9	3.490	2.165	5.655
Samsun	1.848	2.337	33	71.171	33.949	105.120
Trabzon	1.430	2.035	34	60.014	23.110	83.124
Ordu	2.974	4.841	32	150.293	17.038	167.331
Giresun	2.125	1.525	21	71.381	22.658	94.039
Rize	3.624	5.554	34	164.839	16.120	180.959
Artvin	564	327	19	17.229	34.890	52.119

Kaynak: TÜİK

2016 yılı itibariyle Ordu'da 2.974 dekar alanda 4.841 ton kivi üretilmiştir. Burada dikkat çeken nokta şudur; Ordu'da dekar başına verimlilik 1.628 kg civarındadır. İlimiz bu verimlilik ortalamasıyla Türkiye, Dünya ve hatta en büyük kivi üreticisi olan Çin'in verimlilik ortalamasından bile yüksektir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere; kivi üretiminde kısa zamanda çok büyük gelişme sağlanmıştır. Son 5 yılın verileri incelendiğinde kivi, gerek dikili alan bakımında gerekse üretim miktarı bakımından belli bir seviyeye ulaşmıştır ve meyve veren ağaç sayısı her geçen yıl artmaktadır. Kivi üretimde ağaç başına ortalama verim de her yıl artmakta olup 2012 yılında 53 kg'a ulaşmıştır fakat daha sonraki yıllarda hava muhalefeti sebebiyle verimlilik dalgalanma göstermiştir.

Türkiye'de kivi üretimi yapılan alanların yaklaşık %56'sı Karadeniz Bölgesi'nde bulunmaktadır. Marmara Bölgesi kivi üretimi yapılan alanların %41'ine, Akdeniz ve Ege Bölgesi ise %3'üne sahiptirler.

Yıllar itibariyle Ordu ilinin kivi üretim alanı, miktarı ve kivi ağacı sayıları aşağıdaki gibidir.

Yıl	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim (ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
2016	2.974	4.841	32	150.293	17.038	167.331
2015	2.969	6.263	44	143.578	23.378	166.956
2014	2.936	1.825	13	141.568	22.748	164.316
2013	2.931	6.070	44	137.552	29.601	167.153
2012	2.645	6.707	53	125.619	26.444	152.063
2011	2.436	5.951	53	111.961	37.075	149.036
2010	2.191	6.242	56	110.804	35.310	146.114
2009	2.033	4.048	42	96.427	37.410	133.837
2008	1.828	3.002	35	86.761	32.560	119.321
2007	1.707	1.964	26	75.865	25.719	101.584
2006	2.862	1.368	23	58.858	45.462	104.320
2005	2.020	1.396	21	65.040	45.700	110.740
2004	1.960	672	14	49.050	60.750	109.800
2003	1.700	1.113	27	40.734	56.861	97.595
2002	690	261	20	13.341	24.802	38.143
2001	1.460	282	23	12.403	21.697	34.100
2000	580	91	16	5.700	24.238	29.938

Kaynak: TÜİK

Ordu'nun ekonomik yapısını belirleyen ve yönlendiren temel ürün fındıktır. Uygulanan teşvikler ve ortaya konulan projeler bir türlü kentin makûs talihini değiştirememiş, bunun sonucunda istihdam alanları daralmış, sanayisi gelişememiş, katma değer üretme yeteneği yatırımsızlıktan beklentilerin çok altında kalmıştır. Sonuçta Kişi Başına Düşen Milli Gelir Türkiye ortalamasının altında oluşmuş ve işsizlikle beraber yoksullukta artmıştır. Bu tablo bir diğer sorun olan "göç" olgusunu ortaya çıkarmıştır.

Türkiye fındık üretiminin %25-30'u Ordu'dan sağlanmaktadır. Tabir yerindeyse Ordu'da dağ-taş fındıktır. Bu yöreler için fındıktan vazgeçmek ve ya fındığa alternatif ürün yetiştirmek, hemekolojik, hem coğrafik olarak mümkün değildir. Üzerinde durulması gereken önemli husus, fındığa ek gelir olabilecek, fizibilitesi iyi yapılmış (Üretim şekli, pazarlama imkânları vs.) bir üretim maddesinin saptanmasıdır.

Mevcut gelişmeler ve çalışmalar kivi için fındığa iyi bir ek gelir olabileceğini işaret etmektedir. Kontrollü bir şekilde bu konunun üzerinde durulması hem ilimiz, hem bölgemiz hem de ülkemiz için faydalı olacaktır.

Yıllar itibariyle Türkiye kivi üretim miktarı, toplam kivi ağacı sayısı ve Ordu'nun Türkiye üretimindeki payı aşağıdaki gibidir.

Yıllar	Türkiye'deki Toplam Kivi Ağacı Sayısı (Adet)	Türkiye'nin Üretim Miktarı (ton)	Ordu'nun Üretim Miktarı (ton)	Ordu'nun Türkiye Üretim Payı(%)
1996	20.000	85	3	3,5
1997	44.000	190	4	2,1
1998	80.000	700	17	2,4
1999	116.000	840	26	3,1
2000	160.000	1.400	91	6,5
2001	225.000	2.350	282	12
2002	315.000	2.500	261	10,4
2003	485.000	5.500	1.113	20,2
2004	505.000	4.000	672	16,8
2005	570.000	8.000	1.396	17,5
2006	709.000	10.962	1.368	12,5
2007	875.000	15.242	1.964	12,9
2008	981.000	19.530	3.002	15,4

2009	962.000	23.689	4.048	17,1
2010	980.000	26.554	6.242	23,5
2011	1.039.000	29.231	5.951	20,3
2012	1.247.720	37.247	6.707	18
2013	1.292.791	41.635	6.070	14,6
2014	1.341.602	31.795	1.825	5,7
2015	1.506.382	41.640	6.263	15
2016	1.540.471	43.950	4.841	11

Kaynak:TÜİK

2016 yılı TÜİK verilerine göre Türkiye’de 1.540.471 kivi ağacı bulunmaktadır. Bu ağaçlardan da toplam 43.950 ton ürün elde edilmektedir. 2016 yılı itibariyle Türkiye’de kivi dikili alan 24.870 dekar olarak ölçülmüştür.

Ordu ili 2016 yılı TÜİK verilerine göre, Türkiye kivi üretiminin yaklaşık %11 ini karşılar durumdadır. Henüz meyve vermeyen ağaçlar da dikkate alındığında önümüzdeki yıllarda Ordu’nun kivi üretiminde daha da önemli bir yere geleceği yorumu yapılabilir.

2016 yılı itibariyle Ordu ilinin ilçeler bazında kivi üretim alanı, miktarı ve kivi ağacı sayıları aşağıdaki gibidir.

İlçeler	Toplu meyveliklerin alanı (dekar)	Üretim (ton)	Ağaç başına ortalama verim (kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
Akkuş	6	3	9	347	0	347
Çamaş	23	11	10	1.101	0	1.101
Çatalpınar	6	3	9	330	0	330
Çaybaşı	66	37	11	3.350	300	3.650
Fatsa	348	622	37	16.700	2.000	18.700
Gölköy	11	4	11	360	260	620
Gülyalı	355	936	49	19.225	300	19.525
Gürgentepe	8	4	10	400	94	494
İkizce	165	122	13	9.430	55	9.485
Kabadüz	82	34	9	4.000	560	4.560
Kumru	22	11	10	1.100	70	1.170
Perşembe	525	636	31	20.200	11.940	32.140

Ulubey	128	97	13	7.250	129	7.379
Ünye	262	375	28	13.500	500	14.000
Altınordu	967	1.946	37	53.000	830	53.830

Kaynak: TÜİK

Ordu'da 15 ilçede yaklaşık 3.000 dekar alanda yıllık 5.000-7.000 ton civarında kivi üretimi yapılmaktadır. Bu verilere göre Ordu, Yalova'dan sonra en çok kivi üretilen kentlerden biri konumundadır.

Kivi üretimi ağırlıklı olarak; Altınordu, Perşembe, Fatsa, Ünye, Ulubey, Gülyalı, İkizce ve Kabadüz ilçelerinde yapılmaktadır.

Yıllar itibariyle Türkiye kivi ithalat, ihracat miktar ve değerleri aşağıda verilmiştir.

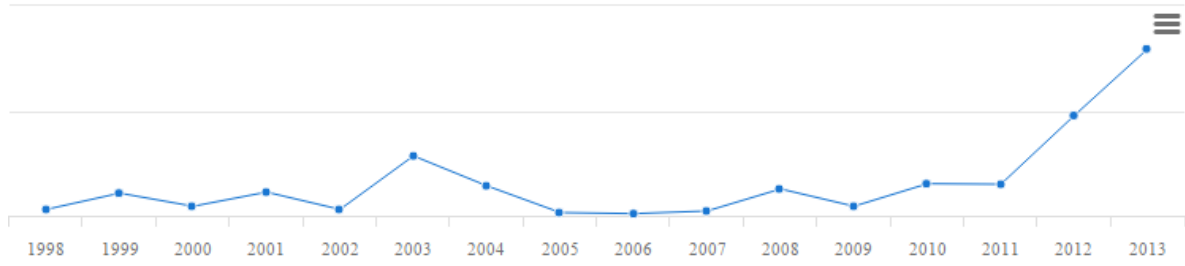
Yıllar	İthalat (ton)	İthalat (1000\$)	İhracat (ton)	İhracat (1000\$)
2000	1.453	829	18	13
2001	2.451	901	45	59
2002	3.022	945	12	10
2003	3.743	1.048	114	70
2004	7.064	2.086	57	98
2005	10.945	3.277	6	11
2006	10.836	3.767	4	2
2007	9.166	3.126	9	4
2008	6.537	1.936	51	56
2009	10.517	3.276	18	10
2010	7.308	2.353	61	63
2011	7.362	3.887	60	43
2012	4.873	2.949	191	161
2013	6.160	4.012	318	220

Kaynak: FAO

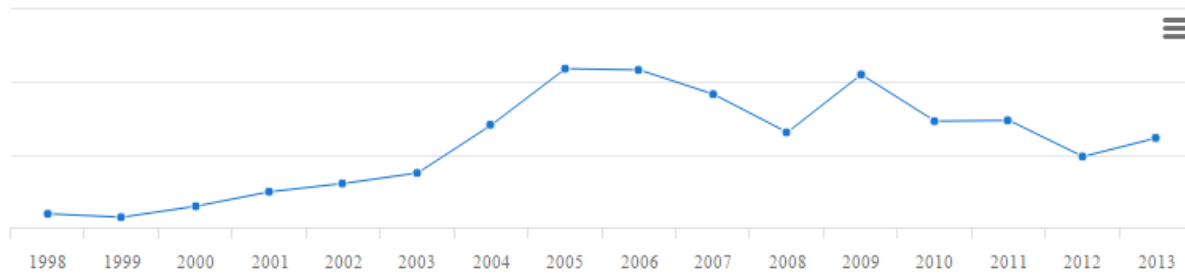

Türkiye kivi üretiminde dünyada 8. sırada olmasına karşın, kivi ithal etmektedir. Kivi ihracat rakamları da son 5 yılda artmasına rağmen hala çok düşüktür. Buradan çıkarılabilecek sonuç, Türkiyedeki yıllık kivi meyvesi üretimi, iç tüketimi karşılayamamaktadır.

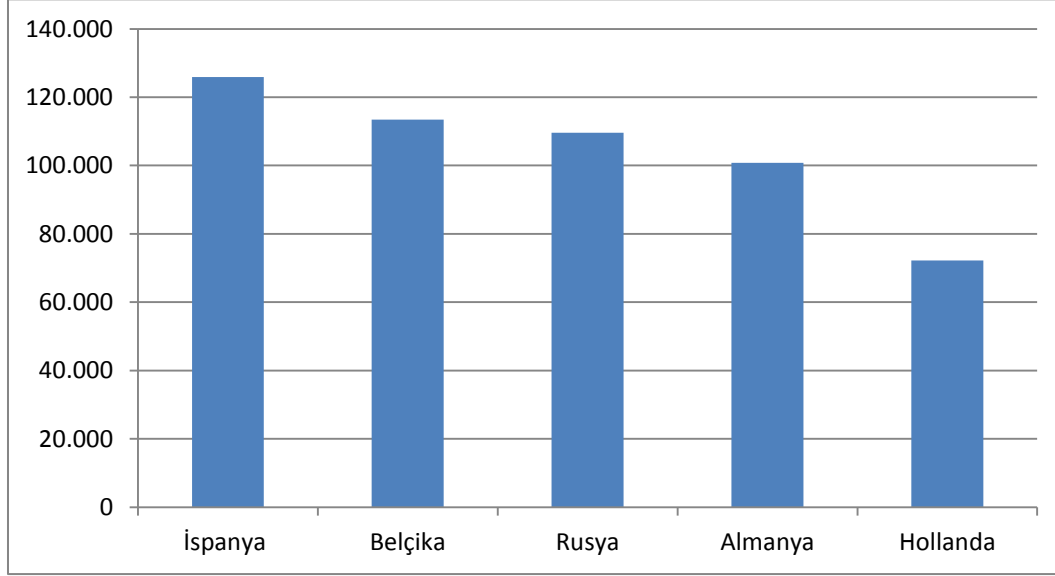
Yıllar itibariyle Türkiye'nin kivi ihracat miktarı

Yıllar itibariyle Türkiye'nin kivi ithalat miktarı

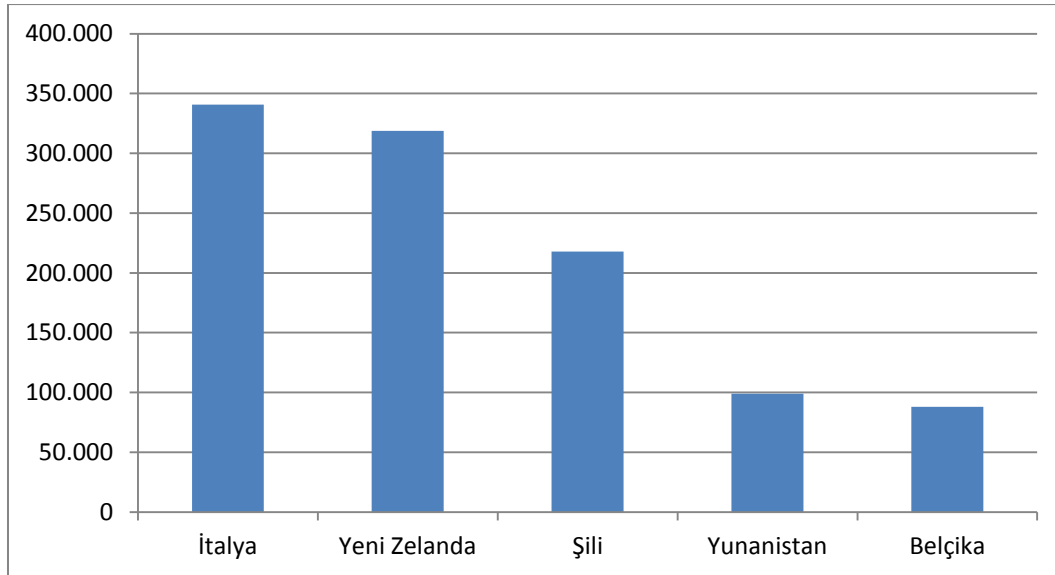

En çok kivi ithalatı yapan 5 ülke

2013 FAO verilerine göre, Dünyada en çok kivi ithal eden ilk 5 ülke sırasıyla İspanya (125.865 ton), Belçika (113.448 ton), Rusya (109.578 ton), Almanya (100.816 ton) ve Hollanda (72.220 ton) dır.

En çok kivi ihracatı yapan 5 ülke

Dünyada en çok kivi ihracatı yapan ilk 5 ülke ise sırasıyla İtalya (340.802 ton), Yeni Zelanda (318.651 ton), Şili (217.878 ton), Yunanistan (98.858 ton) ve Belçika (87.930 ton) dır.

Yukarıdaki grafiklerde de görüldüğü gibi Belçika da kivi üretimi olmamasına rağmen ticareti yapılmaktadır. En çok kivi ithal eden ilk 2 ülke arasında olup ihracatta da dünya çapında söz sahibidir.

Türkiye’de yıllara göre kivi tüketim miktarları

Yıllar	Türkiye’nin Üretim Miktarı (ton) [1]	İthalat (ton) [2]	İhracat (ton) [3]	Türkiye’nin Tüketim Miktarı (ton) [1+2-3]
2000	1.400	1.453	18	2.835
2001	2.350	2.451	45	4.756
2002	2.500	3.022	12	5.510
2003	5.500	3.743	114	9.129
2004	4.000	7.064	57	11.007
2005	8.000	10.945	6	18.939
2006	10.962	10.836	4	21.794
2007	15.242	9.166	9	24.399
2008	19.530	6.537	51	26.016
2009	23.689	10.517	18	34.188
2010	26.554	7.308	61	33.801
2011	29.321	7.362	60	36.623
2012	37.247	4.873	191	41.929
2013	41.635	6.160	318	47.477

Kaynak: FAO

Türkiye’ye 1988 yılında getirilerek yetiştirilmeye başlanan kivinin üretim miktarı, yapılan araştırma çalışmalarının uygulamaya başlaması ile birlikte 40 bin ton seviyelerine ulaşmış olmasına rağmen, üretim iç tüketime yetmemekte ve Türkiye önemli miktarlarda kivi ithalatı da yapan bir ülke konumunda bulunmaktadır. Türkiye’nin kivi tüketimini sağlayacak üretim miktarına ulaşabilmesi ve dünya kivi piyasasında söz sahibi olabilmesi için kivi yetiştiriciliğine uygun ekolojilerde kivi bahçesi kurulması teşvik edilmelidir.

Durum Analizi ve Sorunlar

Ülkemizde Doğu Karadeniz Bölgesinde ticari manada kivi yetiştiriciliği yeni yapıyor olması birçok sorunu da beraberinde getirmiştir.

Bu sorunları;

- 1- Tekniğine uygun bir şekilde bahçelerin kurulmaması... Bu suretle yeni kurulan kivi bahçelerinin mutlak suretle tekniğine uygun yapılması gerekmektedir. Kivi bahçeleri tesis edilirken uzun vadeli düşünmek gerekmektedir. Tesis aşamasında yapılan hataların sonraki yıllarda telafi edilmesi oldukça güçleşmektedir. Bunun için kivi üreticilerinin uzman ve bilirkişilerle diyalog halinde çalışmalarını gerekmektedir.
- 2- İlk tesis kurulumu maliyetli bir iş olup; ilk 3 yıl ekonomik anlamda ürün elde edilemeyeceği ve bu süre içinde üretim maliyetlerinin de oluşacağı (direk, tel, sulama vs.) dikkate alınarak, ilk tesis aşamasında ciddi kamusal destekler sağlanması gereklidir. Mevcut destekler yetersiz kalmaktadır.

- 3- 1990'lı yılların başlarında oldukça yüksek fiyatlara tane işi satılan bu ürün şimdilerde kilosu 5-6.-TL'dir ki, bu durumda arz talep noktasında bir dengesizlik hali olduğu sonucuna da varılabilir.(TUIK verilerine göre 2010 yılında 1 kg kivi fiyatı 2,39.-TL, 2011 yılında da 2,48.-TL olarak tespit edilmiştir) Ülkemiz için kivi bir arz fazlasından bahsetmek için henüz çok erkendir. Arz fazlası dönemlerdekine benzer dramatik fiyat düşüşünün nedeni arzın kontrol edilememesi, pazarlama eksikliği ve talep yapısıdır.
- 4- Türkiye 30-40 bin ton civarında kivi üretirken yıllık tüketim 40-50 bin ton civarındadır ve bu fark ithalat ile kapatılmaktadır. Buna rağmen özellikle üretici aşamasında piyasa fiyatının düşük olması arzın kontrolü ile alakalı bir konudur ki, bunun başında ürünü uzun süre elde tutacak soğuk hava depoları gibi argümanların bulunmaması gelmektedir. İktisat bilimi, piyasa denge fiyatının arz ve talebin çakıştığı noktada oluştuğunu ifade eder. Denge fiyatlar dışında oluşacak fiyatlar, taraflarda memnuniyetsizlik ortaya çıkartacaktır. Talep çok, arz az olur ise ürünün fiyatı yüksek olacağından talep edenler bu yüksek fiyattan memnun olmayacaktır. Arz çok talep düşük olur ise üretenler elde ettikleri gelirden memnun olmayacaklardır. Bunun yanında arz ve talebin kontrolü de piyasa denge fiyatının oluşmasına etki etmektedir. O halde arz ve talebin eşit şartlarda ifade edildiği bir denge noktası aranması gerekmektedir. Kivi için bu denge noktası meselesine önem verilmedi ve "Fındığa alternatif ürün " anlayışı ile hiçbir dayanağı olmadan üretici motive edildi. Oysa pazarlama teknikleri konusunda mevcut proje olmadığı gibi arzın kontrolü ve talebin yönlendirilmesi gibi projeler de yoktur.
- 5- "İşletmecilik pazarlama ile başlayıp pazarlama ile devam eden bir süreçtir". Ürettiğiniz ürün ne kadar kıymetli olursa olsun, şayet onu satamıyorsanız ve pazar çeşitliliği yaratamıyorsanız, hiçbir kıymete sahip değildir. Kivi, genellikle yaş meyve olarak pazara arz ediliyor. Tüketici de bunu yine yaş meyve olarak tüketiyor. Ürün dalından kopartılıyor ve hiçbir katma değer yüklenmeden satışa sunuluyor. Pazar ise tek; yerel çevre... Bu arada üretim de tüketim eğiliminden daha hızlı bir trendle artıyor... Bu durumun sonucu olarakta ilk zamanlar 10-15 TL'ler seviyesindeki kivi fiyatı zaman içinde hızla düşmüştür. Bu sebeple ülkemizde de kivi meyvesinin sanayisinin oluşması, düşen fiyatları dengelemek için çok önemlidir.
- 6- Önemle üzerinde durulması gereken bir konuda "ürüne katma değer kazandırmak"tır. Artık, sanayi ötesi bir çağdayız. İnsanoğlunun teknolojiyi kullanarak ürüne kazandırdığı katma değer sınırı yoktur. Bir ürünün tercih edilebilir olmasının kriterlerinden biri de; o ürünün sanayi tesislerinde katma

değer kazanmış olmasıdır. Dalından kopartılmış kiviinin, sadecemeyve olarak tüketilmesirantabdeğildir. Ancak, kiviye dayalı sanayi yatırımlarının yoğunlaşması ile ürün çeşitliliğine gidilmesi işin şeklini değiştirecektir. Örneğin; kivi likörü, votkası, kivitozu, kivicipsi, kivikurusu, kiviçayı, kivi kokulu ev ve oto parfümleri vs. kiviye katma değer kazandıracak bu türden yatırımların olmaması, kivide ve dahi buna benzer ürünlerde zaman içinde birçok sorunun ortaya çıkmasına sebeptir.

- 7- Tanıtım ve reklam da oldukça önemli bir diğer başlıktır. Ülkemiz açısından kiviinin yeni sayılabilecek bir ürün olduğuna yukarıda değinilmiştir. Kivi ilk yıllarda oldukça yüksek fiyata satılan ve son derece kıymetli görülen bir üründü. Hatta tane işi satılır ve manav dükkânlarının en korunaklı yerlerinde sergilenirdi. Haliyle kiviinin “*lüks tüketim maddesi*” olduğu yönünde bir psikoloji de oluşmuştu. Tane işi satılan bu pahalı meyveyi, orta ve düşük gelir gurubuna sahip insanlar tüketemiyordu. Bu durum yıllarca da böyle devam etti. Aradan geçen zamanda kiviinin arzındaki artışa bağlı olarak fiyatı düşmüş olabilir ama insanların da “*kiviinin fiyatı 1TL olsa da alıp tüketsek*” gibi bir psikolojiye sahip olmadığı ortadadır. O halde yapılması gereken şey; kiviinin tanıtımını ve reklamını yapmaktır...Avrupa ülkelerinde en çok tüketilen ve en ucuz meyvelerden biri kividir. Avrupalılar çok üretirken, ürettiklerini değerlendirecekleri bir pazar da yaratmayı başarabilmişlerdir. Kiviye dair bir damak zevki ve beslenme alışkanlığı oluşmuştur.
- 8- Tanıtım ve reklam sürecinin marka ile taçlandırılması bir süreçtir. Kivi’de bir marka yaratılmasının vizyonu olmalıdır.
- 9- Pazarlama argümanının en önemli ayağı ulaşım kanallarıdır. Kivi üretilen yerlere sanayi yatırımlarının yapılması ya da kiviinin üretildiği yerden, sanayi yatırımlarının yoğun olduğu yerlere hızlı ve ucuz yoldan ulaştırılması, ulaşım kanallarının çeşitliliği ve kalitesi ile ilgilidir. Havayolu, Deniz Yolu, Demiryolu, güvenli Karayolu gibi...
- 10- Tarımda klasik destekleme dönemi artık kapandı (Taban fiyat garantili destekleme alımı). Yeni dönemde “*Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli*” ile belirlenmiş havzalarda, belirlenmiş ürünler dışında hiçbir tarımsal ürüne destek verilmemektedir. Desteklenen ürünler arasında, yaş sebze ve meyveler, yani kivi, yoktur. O halde kivi üreticisine devlet desteğinin olması gibi bir durum söz konusu olmadığına göre iş başa düşüyor demektir. Yani, üretici örgütlülükleri sağlanmalıdır... Kooperatifçilik öne çıkartılmalıdır ki, ürünün pazarlanması kooperatif tüzel kişiliği altında daha profesyonelce yapılabilin.

11- Kivi üreticileri örgütlü değildir. Adında kivi ibaresi geçen birçok dernek, kooperatif, Birlik vs. olsa da üreticiyi bu örgütlülüklerle tabi kılacak, bir takım mükellefiyetler yükleyecek ve/veya yazılı taahhütler vererek bu taahhütlerini yerine getirmeleri için zorlayacak yasal alt yapı yoktur. Üretici örgütleri aidat dahi toplayamıyor, tabir yerinde ise “ayakta zor duruyor”. Bunun yanında ürün pazarlaması hususunda önceden sipariş alınıp da kontrat ya da teslim sözleşmesi tanzim edilemiyor. Çünkü üretici ürününü üyesi olduğu örgütlülük aracılığı ile satmak yerine bireysel davranmayı tercih etmektedir. Üretici, üyesi bulunduğu örgüte, ürünü teslim edeceğine dair söz vermiş olsa dahi, hasattan sonra ürününü bağlı olduğu örgüt vasıtası ile satmayıp bireysel davranacağı kanaati, üretici örgütü tarafından daha önceden alıcı ile yapacağı sözleşmenin hükümlerini zamanında ve eksiksiz yerine getirilemeyeceği endişesi, bu örgütleri pazarlama teknikleri hususunda çekingen davranmaya itmektedir.

12- Üretici örgütleri kendi namlarına fatura ya da müstahsil makbuzu gibi belgeler düzenleyerek kivi alım-satımı yapamamaktadırlar. Mevcut yasal alt yapı buna müsaade etmemektedir. Birer aracı kurum durumunda olan bu örgütlülükler, alıcıyı buluyor, malı buluyor ve malın alıcısından belli bir nispette komisyon alabiliyor. Bunun yanında her türden vergi ve sosyal güvenlik primi açısından da mükellefler. Garip bir durum; direkt ticaret yapmaları yasak ama direkt olarak vergi mükellefi olmaları şart... Bunun yanında, kivi ticaretinde aslan payını başkalarına bırakıp da çok cüzi komisyonlara razı olmak gibi bir durum da söz konusudur.

13- Kivide yaşanan sorunların temelinde arz fazlasından ziyade ürünün depolanamaması geliyor. Ürünü depolayacak soğuk hava depolarının olmayışı hasattan kısa bir süre sonra ürünün satılmasını zorunlu hale getirmektedir. Alıcılar bunun farkında olup ona göre tavır belirlemektedirler ve ürünün fiyatını satıcı değil alıcı belirlemektedir. Soğuk hava deposunda ortalama 7 ay gibi bir süre ürünün saklanması mümkündür. Üretici, hasattan hemen sonra ürünü satmak zorunda kalmayınca, alıcının tavrı da buna bağlı olarak değişecektir. Ürünün pazarlanması da daha geniş zamana yayılarak, üreticiler ürünlerini daha yüksek fiyatla satabileceklerdir.

14- Her ne kadar Kivi Çin’de doğal olarak yetişse de, anavatanı Çin gibi görünse de ekonomik anlamda ortaya çıkışı ve dünyaya yayılma merkezi olması hasebiyle kivin ana vatanı Yeni Zelanda’dır. Yeni Zelanda’da kividenden 220 çeşit ürün elde ediliyor ki, bunlar arasında ayakkabı boyası gibi çok uç örnekler de vardır. Ülkemizde ise kiviye dayalı, katma değer yaratacak, bir sanayi iş kolu mevcut

değildir. Kivide en büyük alıcı İspanya ve Belçika'dır. Yeterli sayıda soğuk hava depoları yapıp, kaliteli bir şekilde kivi üretim miktarı arttırılırsa, ortada İspanya, Belçika, Rusya, Almanya gibi muazzam bir pazar vardır.

15- Ülkemizde sırasıyla Yalova, Rize ve Ordu en çok kivi üretilen illerdir. Yalova ve Rize'de kivi dikilebilecek alanların sınırına ulaşıldı ama Ordu için durum böyle değildir. Ordu'da kivi dikilebilecek arazi oldukça fazladır. Bu arazilere kivi dikilir ise Ordu kivi üretiminde de lider il konumuna gelecektir.

16- İlimizde kiviye dair bir tacir yapılanması da mevcut değildir. Fındıkta olduğu gibi kivi alıp satan tüccarlar yoktur. Alıcıların tamamı dışarıdan, özellikle de İstanbul'dan, gelmektedir veya üretici bizzat ürününü o alıcıların ayağına götürmektedir.

17- Üretici örgütleri arasında da bir koordinasyon ya da işbirliği yoktur. Dağınık ve zayıf örgütlülükler, ayakta kalabilme mücadelesi vermektedirler. Devletin birliklere yeterli düzeyde desteği yoktur. Bu dağınıklığın ve zayıf duruşun ortadan kaldırılması adına bir araya gelinip, daha geniş, tek bir çatı altında toplanılması yeni bir açılım olarak gündeme alınabilir.

18- Marka ve imaj, çağın gerekliliklerindedir. Bu gün Ordu'da yetiştirilen kivi için "*Ordu Kivisi*" imajı öne çıkartılmaya çalışılmaktadır ki, bu kesinlikle doğru bir vizyondur. "*Ordu Kivisi*" gerek aroması, gerekse Ordu ilinin verimliliği açısından marka olma özelliğine sahiptir. Özeldir "*Ordu Kivisi*" genelde ise "*Türk Kivisi*" imajı ve markasıyla, derinliği olan ve rekabet gerektiren piyasalara girilip, daha ciddi kazançlar elde etmenin projeleri üretilmelidir.

Sonuç

Bir ürünü çok miktarda üretiyor olmak kesin bir avantaj sağlamamaktadır. Üretilen ürüne katma değer kazandırdıkça rekabette de üstün gelinilebilecektir. Ayrıca çok değil, kaliteli yetiştiricilik ilkesi benimsenmelidir. Kaliteli yetiştiricilik için de sadece uygun iklim koşullarının olduğu bölgelerce kivi yetiştiriciliği sınırlandırılmalıdır. Kivi ülkemiz için, özellikle de bölgemiz için yeni bir ürün olmasına rağmen şimdiden maddelerce sorunları oluşmuştur.

Kiviye dair üretim ve yatırım yapılırken mevcut sorunların giderilmesi ve yıllar itibariyle tıpkı fındıkta olduğu gibi, yapısal, yasal ve üretim-tüketim başlıklarından gelen sorunlar birikmemelidir.

Kiviye geleneksel ürünlerimiz olan fındık ve çaya alternatif gözüyle bakma ya da böyle lanse etmek yanıltıcıdır. Fındık ve çay geleneksel ürünlerimiz olmasının yanında dik yamaçlı coğrafyamızda, ince tabaklı olan toprağın erozyonla yok olmasını önleyen birer neferdir de... Fındık ve çay belli rakımlardan sonra olmazsa olmaz ürünlerdir. Kivi ve ekolojik yapıya uygun diğer ürünler ek gelir kalemleri olarak ele alınmalıdır. Geleceğe yönelik mutlaka AR-GE çalışmaları yapılmalıdır. Kivi tüketiminin artması ile Türkiye’de sanayisinde geliyeceği düşünölmelidir.

Günümüzde tarımsal örgütlenmenin çiftçiler açısından önemi büyüktür. Pazarlamanın birlikler aracılığı ile yapılması üreticilere avantaj sağlayabilecektir. Kivi üretici birliklerin yeterince desteklenmemesi, kivi üretiminin azalmasına ve birliklerin kapanmasına neden olacaktır. Böyle sorunlarla karşılaşılması için hem de sürdürülebilirlik açısından birliklere maddi destek verilmelidir.

Kivi yetiştiriciliğinde üretici yeterli teknik bilgiye sahip değildir. Bu konuyla ilgili olarak daha fazla bilimsel çalışmalar yapılarak üretici bilgilendirilmelidir.

Türkiye’nin ekolojik yapısının kivi üretimi için uygun oluşu, üreticilerin kiviye sevmesi, üretim miktarı, verimliliği, kivi dikili alanların hızla artması kivi üretimini cazip konuma getirmiştir. Böylece yerel halkın kiviye benimsemesiyle birlikte, Türkiye kivi tüketim miktarı da kivi üretimi ile doğru orantılı olarak yıllar geçtikçe artmaktadır.